

Jongeren doen mee, in heel Europa

Inleiding

In heel Europa wordt gewerkt aan het versterken van jongerenparticipatie. Van Estland tot Portugal en van Slovenië tot Ierland: op allerlei plekken praten jongeren mee over beleid. Hun stem wordt gehoord en jongeren spelen een rol bij het vormgeven van hun eigen omgeving en toekomst. Dit gebeurt lokaal en regionaal, maar ook op landelijk en Europees niveau. In dit artikel nemen we je mee dwars door Europa, en geven we voorbeelden van activiteiten, programma's en strategieën. Laat je inspireren, leer van de ervaringen van anderen in Europa, en ga ermee aan de slag in je eigen werk.

Jongerenparticipatie: vraag tien mensen wat het voor hen betekent, en je krijgt tien verschillende antwoorden. In iedere context, met iedere doelgroep en bij ieder vraagstuk krijgt jongerenparticipatie een andere invulling. Maar verschillende definities beschrijven wel goed waar het over gaat. Jongerenparticipatie betekent 'dat jij als jongere je stem laat horen en betekenisvol meedoet en meetelt bij nieuwe plannen en ontwikkelingen' ([NJR](#)). En dat jongeren 'actief meedoen, meepraten en meebeslissen bij zaken die voor hen belangrijk zijn' ([Nederlands Jeugdinstituut](#)). Jongerenparticipatie gaat daarbij ook over burgerschap: 'Het participeren van jongeren in de democratie betekent dat jongeren het recht, de middelen, de ruimte, de gelegenheid en de ondersteuning krijgen om hun mening te uiten, om bij te dragen aan besluitvorming die hen aangaat en deze ook te beïnvloeden, en om actief te zijn binnen hun gemeenschappen' ([SALTO-YOUTH](#)).

Jongerenparticipatie is niet alleen een beleidsdoelstelling of een manier van werken. Participatie is ook een internationaal vastgelegd recht voor kinderen en jongeren. Artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind schrijft voor dat alle kinderen het recht hebben hun mening te geven over zaken die hen aangaan, en dat die mening serieus genomen wordt ([Kinderrechten.nl](#)).

Jongerenparticipatie krijgt vaak praktisch vorm op lokaal niveau. Veel gemeenten hebben een eigen jongerenraad, en er zijn veel lokale initiatieven om jongeren actief te betrekken bij hun eigen omgeving. Maar ook op Europees niveau is veel aandacht voor de participatie van jongeren. Jongerenparticipatie is een van de pijlers van de [Europese Jongerenstrategie](#) (2019-2027). De Europese lidstaten hebben gezamenlijk afgesproken om jongeren meer en beter te betrekken bij de politiek en de samenleving. Daarbij helpt het om te leren van elkaars ervaringen. Participatie is daarom een van de tien thema's in de Europese Youth Wiki, met uitgebreide informatie uit alle Europese landen (zie kader).

Youth Wiki

De Youth Wiki is een online platform met informatie over jeugdbeleid in 33 Europese landen. Ieder land heeft een nationale correspondent, die de informatie aanlevert en up-to-date houdt. In de Youth Wiki is informatie verzameld over tien thema's, zoals participatie, werkgelegenheid, onderwijs, sociale inclusie en jongerenwerk. Onder het thema participatie vind je informatie over onder meer de participatie van jongeren in de democratie, deelname van jongeren aan besluitvorming, de ondersteuning van jongerenorganisaties en nationale strategieën voor jongerenparticipatie.

Voor dit artikel hebben we een selectie gemaakt van activiteiten, programma's en strategieën gericht op jongerenparticipatie, uit diverse Europese landen. We beschrijven die aan de hand van drie invalshoeken:

1. inspraak van jongeren in besluitvorming
2. leren participeren en actief burgerschap
3. beleid en strategie voor jongerenparticipatie

Hiermee hopen we te laten zien dat je overal in Europa kennis en inspiratie kunt opdoen. Als beleidsmaker, jeugdprofessional of onderzoeker kun je dit benutten om ook in je eigen werk aan de slag te gaan met jongerenparticipatie.

Jongeren in de Europese Unie

Het ligt misschien niet voor de hand om juist op Europees niveau aandacht te hebben voor jongerenparticipatie. Vaak worden jongeren immers op lokaal niveau betrokken bij besluitvorming, dicht bij hun eigen omgeving. Toch staat jongerenparticipatie al jarenlang hoog op de Europese agenda. En dat heeft effect.

In de Europese Jongerenstrategie (2019-2027) hebben de Europese lidstaten afgesproken om jongeren meer en beter te betrekken bij de politiek en de samenleving. Op Europees niveau wordt dus regelmatig besproken wat lidstaten doen om jongerenparticipatie te versterken, en wat ze daarmee bereiken. De Europese Unie (EU) moedigt lidstaten aan om ervoor te zorgen dat jongeren de kans krijgen om te (leren) participeren. Ook bieden de Europese programma's Erasmus+ Jeugd en European Solidarity Corps verschillende mogelijkheden om de participatie van jongeren te stimuleren, zoals de subsidielijnen Jongerenparticipatie en Solidariteitsprojecten.

Ook in Europese besluitvormingsprocessen zelf hebben jongeren een structurele plek aan tafel. Bijvoorbeeld via het European Youth Forum (EYF), het platform van jongerenorganisaties in

Europa. Het EYF is een vaste gesprekspartner voor de verschillende Europese instellingen over alles wat met jongeren en jeugdbeleid te maken heeft.

Daarnaast is er de doorlopende EU-jongere dialoog. Ieder halfjaar is een ander land voorzitter van de EU en tijdens ieder voorzitterschap wordt er in dat land een Europese jeugdconferentie georganiseerd. Jongeren komen dan samen met nationale en Europese beleidsmakers om gezamenlijk aanbevelingen te doen over een specifiek thema. Dit thema wordt gekozen voor de periode van drie voorzitterschappen (drie keer een halfjaar). Voor ieder thema organiseert elk EU-land een eigen nationale vragenronde, vaak samen met de nationale jongerenraad. Daarmee wordt input van jongeren en jongerenorganisaties gevraagd, die weer wordt meegenomen naar de Europese jeugdconferenties. In Nederland wordt de EU-jongeren dialoog uitgevoerd door NJR. De jongerenvertegenwoordigers Europese Zaken nemen deel aan de Europese jeugdconferenties en halen hiervoor input op bij jongeren in Nederland.

1. Inspraak van jongeren in besluitvorming

Jongerenorganisaties

De kern van jongerenparticipatie is dat jongeren meepraten en meebeslissen over onderwerpen die hen aangaan. Vaak gebeurt dit via organisaties waarin jongeren samenkomen, en organisaties die de stem van jongeren vertegenwoordigen en hun belangen behartigen.

Zo kennen bijna alle Europese landen jongerenraden (zie dit [overzicht](#)). Vaak is er één nationale jongerenraad, en zijn er meerdere lokale (of regionale) jongerenraden. In ongeveer de helft van de landen zijn de oprichting, de rol en de samenstelling van de nationale jongerenraad in de wet vastgelegd. In sommige landen valt de nationale jongerenraad direct onder het gezag van het ministerie dat zich met jeugd bezighoudt. In andere landen zijn de jongerenraden niet verbonden aan de overheid. Maar zij worden wel als partners voor de overheid gezien en ontvangen financiering van de overheid. In Nederland is [NJR](#) de nationale jongerenraad. Met ruim veertig lidorganisaties behartigt NJR de belangen van alle Nederlandse jongeren.

Daarnaast kennen sommige landen [jongerenparlementen](#). Ongeveer de helft van de Europese landen heeft een nationaal jongerenparlement, en er zijn veel lokale jongerenparlementen. Meestal doen jongeren een vergadering van een echt parlement na, dat soms een paar dagen duurt. De jongerenparlementen zijn bedoeld om jongeren een stem te geven in het politieke en maatschappelijke debat. Tegelijkertijd hebben veel jongerenparlementen een educatief oogmerk. Zo wordt het 'Parlamento dos jovens' in Portugal vooral als een onderwijsprogramma gezien. Het doel is om jongeren warm te maken voor politiek en om het gevoel van burgerschap onder jongeren te versterken.

Ook binnen hun opleiding werken jongeren samen om hun stem te laten horen. In bijna alle Europese landen bestaan er belangenorganisaties of vakbonden voor leerlingen en studenten. Daarnaast hebben politieke partijen in veel landen specifieke afdelingen voor jongeren, of politieke jongerenorganisaties die aan een partij verbonden zijn. In Turkije spelen jongerenafdelingen een belangrijke rol bij het bepalen van beleid van politieke partijen, en bij de ‘opvoeding van jonge politici’.

Jongerenraden, jongerenparlementen en andere ‘formele’ jongerenorganisaties worden in de meeste landen gefinancierd door de overheid. Dat helpt om ervoor te zorgen dat de inbreng van jongeren een vaste plek heeft in nationale en lokale besluitvorming. Tegelijkertijd is structurele financiering van jongerenorganisaties in veel landen een aandachtspunt, waaronder in Nederland.

Bataljong: samenspel tussen jongerenraden en gemeenten in Vlaanderen

 Bataljong is een Vlaamse ledenorganisatie waarin bijna alle driehonderd Vlaamse steden en gemeenten vertegenwoordigd zijn. Bataljong informeert en ondersteunt steden en gemeenten bij het voorbereiden en uitvoeren van lokaal jeugdbeleid en jongerenparticipatie. Het doel is om kinderen, jongeren, politici en ambtenaren te versterken bij het uitvoeren van lokaal beleid voor kinderen en jongeren.

Het uitgangspunt van Bataljong is dat lokaal jeugdbeleid een samenspel is tussen drie kernspelers: ambtenaren jeugd, wethouders jeugd en jongerenraden. Alleen de installatie van een lokale jongerenraad is niet voldoende om tot echte jongerenparticipatie te komen. Bataljong verbindt en inspireert jongerenraden, beleidsambtenaren en wethouders om hier sámen werk van te maken.

Voor Bataljong is beleidsparticipatie van kinderen en jongeren een van de drie fundamentele opdrachten voor lokale besturen wanneer het gaat over lokaal jeugdbeleid. Om die jongerenparticipatie voor elkaar te krijgen, ziet Bataljong drie verantwoordelijkheden voor de gemeente:

- inspraak organiseren via onder andere ‘leefwereldpeilingen’
- voortdurend over het beleid in dialoog gaan met de jeugdraad als structurele vertolker van de stem van jonge inwoners
- ruimte geven aan initiatieven van kinderen, jongeren en hun verenigingen om de samenleving mee vorm te geven

De organisatievorm van Bataljong is bijzonder. Dit is niet een op zichzelf staande organisatie die op eigen initiatief in een aantal gemeenten werkt aan het versterken van lokale jongerenparticipatie. Bataljong is een ledenorganisatie, met de Vlaamse steden en gemeenten als leden. Het bestuur van Bataljong wordt gevormd door gemeenten zelf, en bestaat uit een groep ambtenaren ‘met een passie én hart voor lokaal beleid voor kinderen en jongeren’. Bataljong werkt dus structureel aan jongerenparticipatie in bijna alle Vlaamse steden en gemeenten, onder regie van de gemeenten zelf.

Koffie met politici

In alle Europese landen krijgen jongeren de kans om mee te praten over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Hiervoor worden activiteiten opgezet, programma's uitgevoerd en structurele afspraken gemaakt over de inspraak van jongeren. Soms zijn dit activiteiten waarbij jongeren en politici met elkaar in gesprek gaan. Zo kent Letland 'Kafija ar politiķiem' (Koffie met politici). Dit is een van oorsprong Zweeds concept, waarbij jongeren en beleidsmakers en politici elkaar ontmoeten aan een koffie- of theetafel. Zij gaan met elkaar in gesprek over problemen of behoeften van jongeren. Het gesprek wordt gefaciliteerd door een professional, aan de hand van een gestructureerde werkvorm (zoals World Café).

 In Duitsland worden iedere twee jaar de 'JugendPolitikTage' georganiseerd. Tijdens dit evenement gaan ongeveer duizend jongeren in gesprek met vertegenwoordigers van de Duitse regering. De uitkomsten worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van de landelijke jeugdstrategie. Een jongerenteam is nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van het evenement.

 Noorwegen kent het jaarlijkse Arendalsuka-evenement. Dit is de grootste politieke bijeenkomst in Noorwegen, waaraan mensen uit de politiek, het bedrijfsleven, de overheid, de media en maatschappelijke organisaties deelnemen. Er is een apart programma voor kinderen en jongeren. Daar worden onderwerpen besproken die actueel zijn voor jongeren, zoals het milieu, de democratie of de risico's van nepnieuws en online pesten.

In de meeste landen zijn er verschillende voorbeelden waarin jongeren actief worden betrokken bij het maken van beleid rondom een specifiek thema. Vaak gebeurt dit op lokaal of regionaal niveau,

 bijvoorbeeld in de Duitse deelstaten. Zo waren jongeren in Rijnland-Palts betrokken bij de ontwikkeling van de regionale jeugdstrategie. In Saksen-Anhalt speelden jongeren een actieve rol bij de uitvoering van de regionale duurzaamheidsstrategie.

 In Denemarken bestaan verschillende soorten en typen 'jongerenpanels', vaak met jongeren uit een specifieke doelgroep. Professionals, politici en andere besluitvormers schakelen jongerenpanels in om het perspectief van jongeren bij besluitvorming te betrekken. Er is bijvoorbeeld een jongerenklimaatpanel en een jongerenpanel voor media. Ook hebben veel ziekenhuizen een eigen jongerenpanel.

 Een ander voorbeeld is het Oostenrijkse 'Get Active-team'. Dit is een groep van ongeveer 25 jongeren uit heel Oostenrijk die meewerken aan projecten van ministeries en publieke organisaties. Het doel is om jongeren beter te bereiken en te betrekken bij de uitvoering van de projecten. De meerwaarde voor de overheidsorganisaties is dat hun maatregelen beter zijn afgestemd op de behoeften van jongeren. Tegelijkertijd krijgen jongeren de kans om hun mening te geven over de projecten en om samen te werken met politieke besluitvormers.

Mogen jongeren stemmen?

In de meeste Europese landen, zoals ook in Nederland, mogen jongeren stemmen vanaf hun 18^e. Dit geldt in ieder geval voor landelijke verkiezingen (zie [dit overzicht](#) in de Youth Wiki). Maar er zijn steeds meer landen waar de stemgerechtigde leeftijd is verlaagd. Al sinds 2007 mogen jongeren in Oostenrijk stemmen vanaf hun 16^e, bij lokale, regionale, nationale en Europese verkiezingen. Het doel hiervan is om de participatie van jongeren in de democratie en de politieke besluitvorming te vergroten. Ook op Malta mogen jongeren vanaf hun 16e stemmen, in Griekenland vanaf hun 17^e. In België is onlangs de stemgerechtigde leeftijd voor de Europese verkiezingen verlaagd naar 16 jaar. Er zijn meer landen waar jongeren vanaf 16 jaar mogen stemmen bij lokale en/of regionale verkiezingen. In Duitsland mogen jongeren in sommige deelstaten stemmen vanaf hun 16^e. In Estland mogen jongeren bij lokale verkiezingen stemmen vanaf 16 jaar. In veel andere landen wordt er in de politiek en de samenleving gesproken over het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd. Dit geldt bijvoorbeeld voor Ierland, Luxemburg, Noorwegen, Polen, Spanje en Zweden. In bijna alle landen is het voor jongeren onder de 18 niet mogelijk om zich kandidaat te stellen voor verkiezingen. In zo'n tweederde van de landen kan dit vanaf 18 jaar. In de overige landen ligt de minimumleeftijd tussen 21 en 26 jaar. Alleen op Malta mogen jongeren zich vanaf hun 16^e kandidaat stellen, behalve voor het ambt van burgemeester.

Verplichte 'jongerencheck'

Er zijn dus veel initiatieven die jongeren de kans geven om mee te praten over beleid. Maar er zijn ook manieren om de belangen van jongeren een formeel onderdeel te maken van beleids- en besluitvorming. Zo is de Vlaamse overheid al sinds 1997 verplicht om bij ieder wetsvoorstel dat de belangen van kinderen raakt een kindeffectenrapport (KER) op te stellen. In 2008 is dit uitgebreid naar een [kind- en jongereneffectrapport \(JoKER\)](#). De JoKER beoordeelt de effecten van nieuwe wet- en regelgeving op kinderen en jongeren.

Oostenrijk en Duitsland kennen iets soortgelijks met de 'Jugend Check'. Hiermee worden wetsvoorstellen beoordeeld op de mogelijke gevolgen voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Dit instrument maakt het voor jongerenorganisaties, bijvoorbeeld de nationale jeugdraad, gemakkelijker om betrokken te worden bij het wetgevingsproces. Ook vergroot de [Jugend Check](#) het bewustzijn dat beleidsmakers rekening moeten houden met de belangen van jongeren. In Duitsland wordt de Jugend Check voortdurend verbeterd op basis van de ervaringen en feedback van jongeren.

Een ander interessant voorbeeld is de Sloveense 'Svet Vlade Republike Slovenije za mladino' (Raad voor de Jeugd van de regering van de Republiek Slovenië). Dit officiële adviesorgaan denkt mee met verschillende ministeries om de belangen van jongeren beter te behartigen. Ook stimuleert deze raad de actieve betrokkenheid van jongeren hierbij. De Raad voor de Jeugd bestaat uit tien vertegenwoordigers van jongerenorganisaties (onder andere jongerenraden, studentenvakbonden, leerlingenorganisaties en jongerencentra) en tien vertegenwoordigers van verschillende ministeries.

Youth Wiki werkt op dit moment aan een paper over het gebruik van een ‘Youth Test’ in de Europese landen. De publicatie staat gepland in het najaar van 2023.

Online meedenken

Veel initiatieven en programma’s om jongeren te betrekken bij besluitvorming bestaan uit een mix van fysieke en online activiteiten. Daarnaast zijn er voorbeelden die zich vooral richten op online participatie en het gebruik van sociale media. Zo zijn er verschillende landen waarin jongeren actief werden betrokken bij de aanpak van het coronavirus. In het Oostenrijkse ‘Coronabusters-project’ kregen jongeren de kans om ideeën te ontwikkelen en hun eigen bijdrage te leveren aan de bestrijding van de pandemie. Hun boodschappen en ervaringen werden verspreid op verschillende sociale-mediakanalen (#zusammendiekurvekriegen).

Jongerenbegroting Portugal

 In 2017 is in Portugal het ‘Orçamento Participativo Jovem’ (OPJ, participatieve jongerenbegroting) ontwikkeld: naar eigen zeggen wereldwijd het eerste landelijke participatieve budget dat specifiek op jongeren is gericht. Jongeren tussen 14 en 30 jaar kunnen voorstellen indienen voor projecten gefinancierd door de landelijke overheid. Jongeren stemmen online op deze projectvoorstellen. De uitslag van de stemming is bindend. Die projecten gaat de overheid financieren.

Er geldt een aantal criteria voor de ingediende projecten. Een project moet aansluiten bij de thema’s die centraal staan in het ‘Nationaal Plan voor Jeugd’: formeel en niet-formeel onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting, gezondheid, milieu en duurzaamheid, bestuur en participatie, en gelijkheid en sociale integratie. Ook mag het gevraagde budget niet meer dan 100.000 euro zijn. In het eerste jaar (2017) zijn meer dan vierhonderd voorstellen ingediend. Uiteindelijk konden jongeren stemmen op 167 verschillende projecten. Hieruit zijn zeven projecten als winnaars uit de bus gekomen, waarvoor in totaal 300.000 euro werd vrijgemaakt. In 2018 en 2019 is dit bedrag opgehoogd naar 500.000 euro. Voor zover bekend is na 2019 geen nieuwe editie van de OPJ uitgevoerd.

Bijzonder aan deze jongerenbegroting is het bindende karakter van de verkiezing. Jongeren hebben daarmee een beslissende stem in de keuze voor projecten. Het is ook interessant dat jongeren zelf beleidsvoorstellen en projectideeën indienen, en niet moeten kiezen uit voorstellen die zijn ingediend of geselecteerd door volwassenen. Lokale professionals worden ondersteund om jongeren hierbij te begeleiden.

2. Leren participeren en actief burgerschap

Jongerenparticipatie gaat niet alleen over jongeren die meepraten. Of over het meewegen van de belangen van jongeren bij het nemen van politieke besluiten, of het maken van nieuwe wetten. Jongerenparticipatie gaat ook over actief burgerschap. Voelen jongeren zich onderdeel van een lokale gemeenschap, en van de samenleving? Hoe zijn ze betrokken bij activiteiten in hun eigen omgeving, of bij thema's die belangrijk voor hen zijn? En krijgen ze de kans om ook te leren participeren?

Veel Europese landen organiseren activiteiten en projecten om actief burgerschap en politiek bewustzijn onder jongeren te versterken. Soms nemen overheden het initiatief voor deze projecten. In andere gevallen zetten maatschappelijke organisaties deze activiteiten of projecten op.

 In Denemarken wordt sinds 2016 het 'Ungdommens Folkemøde' (Jongerendemocratiefestival) georganiseerd. Dit is een gratis jaarlijks evenement in de eerste week van september. Jongeren krijgen er de kans om te ontdekken hoe democratische betrokkenheid eruitziet. Politici en organisaties houden lezingen vanaf festivalpodia. Jongeren kunnen een 'drieminutenpraatje' houden op het 'bierkrattenpodium'. Ook schoolklassen kunnen deelnemen en verschillende organisaties stellen lesmateriaal ter beschikking. Elk jaar nemen ongeveer 30.000 jongeren deel aan het festival. Het festival wordt georganiseerd door een maatschappelijke organisatie, en gefinancierd door verschillende private en publieke partijen. In Nederland is in de afgelopen jaren een soortgelijk festival georganiseerd: Grondfest.

Democracy Reloading

 In Nederland werken veel verschillende organisaties en overheidsinstellingen op allerlei plekken aan het versterken van jongerenparticipatie. Op de website van het Nederlands Jeugdinstituut vind je een aantal voorbeelden van gemeenten die jongeren betrekken bij hun beleid.

Als het gaat over leren participeren, zijn het niet alleen jongeren die iets te leren hebben. Ook beleidsmakers en politici hebben kennis en vaardigheden nodig om jongerenparticipatie te kunnen faciliteren. Hiervoor is het Europese programma 'Democracy Reloading' opgezet. Dit programma ondersteunt lokale overheden bij het betrekken van jongeren bij besluitvorming. Het wordt in zo'n vijftien verschillende landen uitgevoerd. In Nederland is een leer- en werktraject opgezet met elf gemeenten. Aan de hand van een Europese 'toolkit' zijn zij in hun eigen gemeenten aan de slag gegaan met het opzetten en uitvoeren van een jongerenparticipatiestructuur. In Nederland wordt Democracy Reloading uitgevoerd door het Nationaal Agentschap Erasmus+ Jeugd en het Nederlands Jeugdinstituut (Nji), in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nationale Jeugdraad (NJR).

Jongerenparticipatie kan ook concrete invulling krijgen rondom specifieke thema's. Bijvoorbeeld klimaatverandering, een van de meest urgente vraagstukken van deze tijd. 🇮🇪 Zo kent Ierland het Youth Climate Justice Fund. Dit fonds is een initiatief van het Ierse ministerie voor Jeugd, waarmee het jongeren bewust wil maken van klimaatrechtvaardigheid. Het doel is om jongeren de kans te geven zelf een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering, op landelijk, regionaal en nationaal niveau. In 2021 werd in totaal 400.000 euro toegewezen aan veertien jongerenprojecten rondom klimaatrechtvaardigheid, waarbij 23 verschillende jongerenorganisaties betrokken waren.

🇨🇾 Op Cyprus werd een jongerenparticipatieprogramma opgezet rondom de gevolgen van de coronapandemie. Het doel van dit 'ReCOVer20-programma' was om jongeren te mobiliseren om zelf activiteiten op te zetten en uit te voeren. Die activiteiten richten zich onder andere op het aanpakken van de lokale effecten van de pandemie, op preventie en voorlichting, en op de aanpak van psychosociale problemen. In totaal werden 86 projecten gefinancierd, voor een totaalbedrag van ruim 260.000 euro.

Mreža MaMa (MaMa-netwerk) - Slovenië

Verspreid over Europa zetten talloze maatschappelijke organisaties zich in voor de participatie van jongeren in de samenleving en de politiek. Vaak gebeurt dit lokaal, in de directe omgeving van jongeren zelf. Soms bundelen verschillende organisaties hun krachten en zoeken ze de samenwerking op, in eigen land en elders in Europa. 🇸🇮 Een mooi voorbeeld daarvan is het MaMa-netwerk in Slovenië.

Jongeren netwerk MaMa ('Mreža MaMa') is in 2001 opgericht door een aantal jongerencentra in Slovenië. Zij hadden behoefte aan een overkoepelende organisatie die opkomt voor hun belangen en waarin ze met elkaar kunnen samenwerken. In 2005 werd MaMa een officiële netwerkorganisatie. Inmiddels bestaat het MaMa-netwerk uit 55 jongerencentra en jongerenorganisaties, verspreid over heel Slovenië. Het werkt veel samen met lokale en nationale overheden, met als uiteindelijke doel om de positie van jongeren in de samenleving te verbeteren.

De activiteiten van het MaMa-netwerk zijn gericht op de actieve deelname van jongeren aan de samenleving en de democratie. Mreža MaMa organiseert en faciliteert op verschillende manieren de dialoog tussen jongeren en jongerenorganisaties enerzijds en beleidsmakers en politici anderzijds. Ook werkt het aan de kwaliteitsontwikkeling van jongerencentra en het jongerenwerk in Slovenië. In alle activiteiten en projecten stimuleert MaMa de actieve samenwerking tussen verschillende jongerencentra.

Daarbij wordt vaak ook de verbinding met Europa gelegd. MaMa is actief in verschillende Europese samenwerkingsverbanden, en is betrokken bij diverse Europese projecten. Daarin wisselen jongeren en jongerenwerkers ervaringen uit, en gaan ze in gesprek met lokale én Europese beleidsmakers. Zo groeit het bewustzijn van jongeren dat ze niet alleen burger zijn van hun eigen gemeente of land, maar dat ze ook Europese burgers zijn.

Een voorbeeld van zo'n project is 'Aktivno evropsko državljanstvo' (Actief Europees burgerschap). Dit is een Solidariteitsproject gefinancierd door het programma European Solidarity Corps. In dit project organiseerden jongeren evenementen in verschillende lokale gemeenschappen om andere jongeren bewust te maken van hun Europees burgerschap (peer-to-peer). Ook werd een dialoog georganiseerd tussen jongeren en beleidsmakers, waarin jongeren een actieplan presenteerden.

Een ander voorbeeld is het project 'rEUral Europe', dat het MaMa-netwerk uitvoert samen met tien lokale jongerencentra in Slovenië. Doel van dit project is om jongeren bewust te maken van de Europese Unie en de Europese democratie. Hoe kun je als jongere de toekomst van de EU beïnvloeden? En waarom is het belangrijk om als actieve burger deel te nemen aan de democratie? Samen met de jongerencentra zijn educatieve workshops georganiseerd op middelbare scholen. Er zijn video's gemaakt over een dag in het leven van een Euro-parlementariër. En er worden evenementen georganiseerd waarbij jongeren in gesprek gaan met verschillende Europarlementariërs.

3. Beleid en strategie voor jongerenparticipatie

Veel landen in Europa hebben een nationale jeugdstrategie. Vaak is dit een strategie voor een aantal jaren, waarin de nationale overheid de verschillende initiatieven en programma's gericht op kinderen en jongeren bij elkaar brengt. In de meeste gevallen is jongerenparticipatie een belangrijk onderdeel of thema van zo'n brede jeugdstrategie. Nederland heeft geen nationale jeugdstrategie.

 In Estland werd in 2021 het 'Noortevaldkonna arengukava' ('Youth Sector Development Plan') gelanceerd. Opvallend is dat deze jeugdstrategie over een periode van vijftien jaar gaat: 2021 tot 2035. In dit langetermijnplan worden de belangrijkste strategische doelen op het gebied van jeugd geschetst. Een daarvan is de versterking van 'actieve jongerenparticipatie'. In de strategie wordt benadrukt dat de betrokkenheid van jongeren bij de samenleving voor een belangrijk deel afhangt van de mate waarin hun stem wordt gehoord en beantwoord. In het plan worden drie ambities uitgewerkt:

- de voorwaarden creëren voor een groter vertrouwen van jongeren in de overheid en een grotere betrokkenheid van jongeren bij de overheid
- ervoor zorgen dat jongeren hun mening kunnen geven en dat er naar hen geluisterd wordt op alle bestuursniveaus
- jongeren in staat stellen om als actieve burgers deel te nemen aan de samenleving

Actieplan jongerenparticipatie

Er zijn slechts enkele landen die een (nationale) strategie hebben die specifiek gericht is op jongerenparticipatie. Zo heeft Duitsland sinds 2022 een 'Nationaler Aktionsplan für Kinder- und Jugendbeteiligung' (nationaal actieplan voor kinder- en jongerenparticipatie). Het actieplan is een uitwerking van de Duitse nationale jeugdstrategie. Het doel is onder meer om de bestaande kwaliteitsnormen voor kinder- en jongerenparticipatie breder bekend te maken, en om kinder- en jongerenparlementen te versterken. In het actieplan is specifieke aandacht voor de participatie van kinderen onder de 12 jaar, en voor de politieke participatie van kinderen en jongeren op lokaal en landelijk niveau.

Het actieplan is ontwikkeld in een dialoogproces. Hierbij waren de landelijke regering, regionale overheden, gemeenten, maatschappelijke organisaties, en kinderen en jongeren betrokken. Het doel was om zoveel mogelijk jongeren met uiteenlopende perspectieven te laten deelnemen aan de ontwikkeling van de nationale jeugdstrategie en het nationaal actieplan voor kinder- en jongerenparticipatie. Daarvoor is een reeks activiteiten ontwikkeld, met jongeren in de rol van deskundigen. Zo zijn er jongerenaudits georganiseerd, 'JugendPolitikTage', federale jeugdconferenties en online participatiemethoden.

Nationale Strategie voor participatie van kinderen en jongeren in besluitvorming (Ierland)

 In 2015 was Ierland het eerste land in Europa met een nationale strategie gericht op de participatie van kinderen en jongeren in besluitvormingsprocessen. De 'National Strategy on Children and Young People's Participation in Decision-making 2015-2020' richt zich op het dagelijks leven van kinderen en jongeren. Uitgangspunt is dat kinderen en jongeren het recht hebben om een rol te spelen bij het nemen van beslissingen die hun leven beïnvloeden.

De strategie geeft kinderen en jongeren een stem op verschillende plekken en domeinen in hun dagelijkse leven: in hun lokale gemeenschappen, in het onderwijs (formeel en niet-formeel), over hun gezondheid en welzijn, en in de rechtbanken en het rechtssysteem. De strategie is een 'whole-of-government strategy'. Dit betekent dat iedere organisatie en afdeling binnen de Ierse overheid een rol speelt in de strategie, inclusief lokale overheden. In de strategie is bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren die 'zelden gehoord' worden en/of in een kwetsbare positie zitten, zoals jongeren in de jeugdbescherming, of jongeren zonder onderwijs of werk.

Belangrijk uitgangspunt van de strategie is dat kinderen en jongeren niet 'de toekomst' zijn, maar dat ze 'burgers van vandaag' zijn. Ze hebben het recht om gerespecteerd en gehoord te worden tijdens hun kindertijd, hun tienerjaren en de overgang naar volwassenheid.

De National Strategy is niet alleen een papieren document. Met de strategie is een permanente ondersteuningsstructuur opgezet die de participatie van kinderen en jongeren in de praktijk vormgeeft. Zo is er een 'National Participation Office', die onder andere verantwoordelijk is voor alle jongerenraden en het jongerenparlement. In Ierland hebben alle 31 gemeenten een (verplichte) lokale jongerenraad. Daarnaast is er een nationaal kenniscentrum ('Hub na nÓg'). Dat ondersteunt ministeries, overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties om kinderen en jongeren een stem te geven in besluitvorming.

In 2021 ontwikkelde Hub na nÓg het 'National Framework for Children and Young People's Participation in Decision-making'. Dit ondersteunt professionals en organisaties bij het versterken van kinder- en jongerenparticipatie. Hiervoor worden onder meer trainingen en capaciteitssubsidies ingezet. Onderliggende visie is 'Participation with Purpose': participatie van kinderen en jongeren dient het doel om kinderen en jongeren te betrekken bij besluitvormingsprocessen, maar ook het doel van de betrokken organisatie of activiteit. De intentie van participatie moet altijd zijn dat de standpunten van kinderen en jongeren daadwerkelijk een resultaat beïnvloeden of veranderingen in gang zetten.

Kinder- en jongerenparticipatie is daarmee meer dan alleen het recht van kinderen en jongeren om hun stem te laten horen bij beslissingen die hen aangaan. Het gaat ook over de overtuiging dat kinderen en jongeren unieke perspectieven hebben die even belangrijk en waardevol zijn als die van volwassenen. En dat overheidsbeleid beter wordt als het zich richt op de huidige levens van kinderen en jongeren, en niet alleen op hun toekomstige leven als productieve volwassenen.

Onlangs is de National Strategy geëvalueerd. Daaruit blijkt dat de strategie een flinke impact heeft, op een groot aantal beleidsterreinen. De standpunten van jongvolwassenen, jongeren én kinderen worden betrokken bij het maken van beleid. Daarbij wordt een mix van aanpakken gebruikt om de stemmen van kinderen en jongeren te horen. Er wordt niet alleen geluisterd naar de ideeën van jongeren, maar die ideeën en meningen beïnvloeden ook daadwerkelijk de besluiten die worden genomen.

Ten slotte

Jongerenparticipatie gaat over het recht van jongeren om mee te praten, mee te doen en mee te beslissen over thema's die hen aangaan. Niet alleen als toekomstige burgers, maar vooral als jongeren in de wereld van vandaag. Jongerenparticipatie is ook een kans om de kwaliteit van programma's en beleid te vergroten. En om beter aan te sluiten bij de leefwereld en behoeften van jongeren. Door heel Europa werken beleidsmakers, professionals en jongeren zelf aan manieren om jongerenparticipatie te versterken. We hopen dat de verschillende activiteiten, initiatieven en strategieën die we in dit artikel hebben beschreven niet alleen maar inspiratie geven. Maar vooral ook aanknopingspunten bieden om zelf in je eigen werk hiermee aan de slag te gaan. Om jongeren een stem te geven, en de ruimte om mee te denken en mee te beslissen. Wil je nog meer inspiratie en ideeën opdoen uit andere Europese landen? Duik dan zelf in de Youth Wiki. Daar vind je nog veel meer informatie over participatie en andere thema's binnen het jeugdbeleid.

national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki

BIJLAGE – ENGLISH SUMMARY

Young people are in all over Europe

Throughout Europe strengthening youth participation is a work in progress. From Estonia to Portugal and from Slovenia to Ireland. In many places young people discuss and decide policies. And play their part in shaping their own environment and future. These experiences offer inspiration, ideas and leads for policy makers and youth professionals in the Netherlands.

All but a few European countries have installed youth councils. Usually there is one national youth council, often accompanied by several local (or regional) ones. In approximately half of these countries the foundation, role and composition of the national youth council are laid down in legislation. In addition many countries have youth parliaments, pupils and students unions, and political youth organisations. In most countries these formal youth organisations are financially supported by government.

In Flanders (Belgium) local youth councils are actively supported. [Bataljong](#) connects and inspires youth councils, civil servants and local councillors to work together in building local youth policy. Bataljong is a members organisation, representing nearly all three hundred Flemish cities and municipalities.

Youth perspectives and interests

All European countries offer young people opportunities to discuss issues they feel are important. Activities are organised, programmes are executed and structural agreements are made to encourage young people's participation. Sometimes these are unique activities, for instance the 'Coffee with politicians' in Lithuania. In other examples young people's perspectives are invited concerning specific themes, such as the various 'youth panels' in Denmark. A number of countries have introduced the interests of children and young people into a standard procedure in developing new legislation. For instance the 'Jugend Check' in Austria and Germany.

Young people as active citizens

Youth participation is all about active citizenship. Do young people feel they're part of their local community and of society at large? And do they actually get a chance to learn how to participate? Many European countries organise activities and establish projects to promote young people's active citizenship and political awareness. Denmark for instance has an annual 'Youth democracy festival'. This free event allows young people to discover what democratic involvement looks like.

Other initiatives focus on the active involvement of young people in their own neighbourhoods. The Irish Youth Climate Justice Fund offers young people financial opportunities to contribute to the fight against climate change. In Cyprus a programme was established that invites young people to design activities dealing with the consequences of the Covid-19 pandemic.

Usually these initiatives are local and temporary. In Slovenia however a number of youth centres joined forces in 2001 and started the [Youth Network MaMa](#). Nowadays it consists of 55 youth centres and youth organisations. The network cooperates with local and national governments and its ultimate goal is to improve the position of young people in society.

Strategy and policy for youth participation

The majority of European countries established national youth strategies. In most cases youth participation is an important element or theme of such a broad youth strategy. Only a few countries have a specific youth participation strategy in place. In 2015 Ireland was the first European country to establish a [national strategy](#) aimed at children's and young people's participation in decision making. This strategy allows children and young people to voice their views in several places and domains in their day-to-day life: in their local communities, in education, in their health and wellbeing and in the legal system.

Every organisation and department within Irish government plays a role in this strategy, including local governments. A permanent support structure has been established at national and local levels to shape children's and young people's participation in practice. It produced a manual to support professionals and organisations in strengthening child and youth participation in their daily work.

Youth participation and Europe

Usually youth participation takes place in practice at local level. But it also receives a lot of attention at European level. When making European decisions, young people structurally have a place at the table. And youth participation is also one of the pillars of the [European Youth Strategy](#) (2019-2027). The Member States of the European Union have agreed to increase and improve young people's involvement in politics and society.

It always helps to learn from each other's experiences. Therefore participation is one of the ten themes in the European Youth Wiki. This is an online platform containing information on youth policies in 33 European countries.

More information

- [Youth Wiki](#): information on youth policies in 33 countries in Europe

Colofon

Het Nederlands Jeugdinstituut is een onafhankelijk en betrokken kenniscentrum dat actuele kennis over jeugd, vakmanschap en de organisatie van het jeugdveld verzamelt, verrijkt, duidt en deelt.

© 2023 Nederlands Jeugdinstituut

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Graag de bron vermelden.

Meer informatie over Youth Wiki: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki>

Auteur: Mark Snijder | Redactie: Letty Darwish | Vormgeving: Punt Grafisch Ontwerp